

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. (יג, יח)

בתרגום יונתן בן עוזיאל: וכל חד עם חמשא טפלא סליקו בני ישראל מארעא דמצרים; וכ"כ התרגום יונתן בפי' בא (י"ב ל"ז), עה"פ כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף, ותרגם שם: כשית מאה אלפינן גובריא וכו' בר מטפלא חמשא חמשא לכל גברא. ובתרגום ירושלמי כאן: מווינין בעובדא טבא סליקו בני ישראל פריקין מארעא דמצרים.

חמשא חמשא לכל גברא, שאין כוונתו על חמש ילדים, אלא שכ"א ואחד מישראל הלך עם חמשא טפלא, חיינו חמש משפחות של ילדים, שמלבד טפלו וב"ב, לקח עמו עוד ארבע משפחות של ילדים מאחיהם שנשארו במצרים.

והנה לפי הדרש וחמושים אחד מחמשה יצאו לכאורה אין כאן המקום להודיע לנו כמה מהם

יצאו, כי אם בפרשת בא שכתוב שם ויסעו מרעמסס סוכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים, וכוזכיר את מספר היוצאים, שם הי' צריך לכתוב וחמושים, שרק חלק אחד מחמשה יצאו, אבל כאן כשמדבר רק על אופן וסדר יציאתם, ואינו מזכיר את מספרם, לכאורה אין כאן כ"כ המקום להודיע כמה חלקים מהם יצאו.

אלא, שכונת התורה היא ג"כ לפרסם בזה את צדקת בני ישראל וחסדם, שעשו עם ילדי אחיהם שמתו במצרים, והוא, שמדרך העולם כשמשפחה הולכת לטייל עם ילדיהם ובני ביתם לאיזה מקום שהוא, לוקחים עמהם לפעמים מצד הרחמנות איזה ילד יתום ועוזב, כדי לשמח גם את לב הילד הזה, אולם כשהולכים במדבר בדרך רחוקה, מבלי שום ידיעה לאן הולכים, אז לא יתמצו לקחת עמהם ילד זר, כי די להם הטיפול בילדיהם הם ובבני משפחתם, אולם כאן הודיעה לנו התורה חסדם וצדקתם של ישראל

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף, היינו דרך רחוקה מאד במדבר, דרך לא גודעה ובארץ לא זרועה, ואעפ"כ, וחמושים עלו בני ישראל, היינו שרק חלק אחד מחמשה יצאו והשאר מתו במצרים, וממילא נשארו ילדיהם יתומים קטנים שנצטרפו לחלק העם היוצא, וזהו אמנם חסד גדול שעשו אלו היוצאים עם ילדי אחיהם, וזהו שתרגם יונתן ב"ע, שהעיקר במה שהודיעה לנו התורה כאן, "וחמושים", הוא להודיע צדקתם וחסדם של ישראל שכל אחד מהם לקח עמו חמשא טפלא, היינו חמשה חלקים

מה שפי' בתרגום יונתן כאן ובפי' בא, תמוה הדבר מאד, שכל אחד מישראל היו להם חמשה ילדים, וכולם מבן עשרים עד בן ששים שנה, היו בזה שווים, מטופלים בחמשה ילדים, וכמו שפי' חמשא חמשא לכל גברא, משמע שהוא שוה לכולם, והוא פלא, גם התרגום ירושלמי צריך ביאור, מה שתרגם מווינין בעובדא טבא סליקו, וכו', איזה מעשים טובים הי' להם עכשיו תיכף ביציאתם ממצרים, והלא על יום אתמול, יום ארבעה עשר בניסן, נאמר עליהם (יחזקאל ט"ז) ואת ערדם ועריה, היינו שלא הי' להם שום מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, ולכן נתן להם אלו שתי מצוות, דם פסח ודם מילה, כמבואר במכילתא עה"פ והי' לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום (בפי' בא י"ב ו') וברש"י שם, אי"כ איך געשו כעת מיד ביציאתם, מווינינן במעשים טובים.

אולם הענין יבואר ע"פ מה שאמרנו כאן במכילתא הובא ברש"י, וחמושים עלו, אחד מחמשה עלו וארבעה חלקים מתו בשלשת אפילה, ע"כ, והיינו שהיו בישראל באותו הדור רשעים שלא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי אפילה, כמו שהביא רש"י בפי' בא (י' כב), והנה בודאי נראה דאע"פ שהגדולים שהיו רשעים

נענשו, אבל הילדים של אלה הרשעים נשארו בחיים, כי אלה הצאן הקטנים העוללים ויונקים, מה עשו ומה פשעו שימותו במצרים, ואם כן היו ארבעה חלקים של ילדים קטנים מכלל ישראל, שנשארו בלי הורים, וכיון שכל ישראל יצאו ממצרים ולא נשאר במצרים אפילו פרסה אחת מלבני ישראל, אי"כ בודאי שהיו מוטלים כל אלו הטפלי, ילדיהם של ארבעה החלקים שמתו — על החלק החמישי שיצא ממצרים, שהם לקחו אותם וטפלו בהם, והעלו אותם יחד עמהם בצאתם ממצרים, והיינו שכל אחד מישראל לקח עמו משפחה של ילדים מביתו שלו, עוד ארבע משפחות של ילדים מאלו שהוריהם מתו, נמצא שכ"א מישראל הלך עם חמש טפלי, היינו חמש משפחות של ילדים, וזה הכוונה במה שתרגם יב"ע וכל חד עם חמש טפלא סליקו בני מארעא דמצרים, וכן מה שכתב בפי' בא, בר מטפלא

אז ישיר משה. איתא במדרש (שמו"ר כג ג) אמר משה באז חטאתי שאמרתי (שמות ה) ומאז באתי לדבר אל פרעה הרע לעם הזה באז אני אומר שירה. ולהסביר קצת הכוונה בזה המאמר דמה תיקון הוא זה דהשירה נאמרה באותו תיבה לשון שאמר מקודם. רק הענין דהנה מי שהוא בצער חלילה והקב"ה עוזרו ומצילו ונותן להקב"ה שבת והוריה על הטובה שעשה לו, יש בזה שני אופנים וחלוקים הם הרבה. אם עיקר שמחתו של האדם ומה שמשבח לשמו יתברך הוא רק עבור טובתו שקיבל והצלתו מהצער הרי לא

3
הי
ב

יוגדל שמחתו יותר מאלו לא היה לו צער מקודם ועיקר שמחתו הוא רק על ההצלה ולא על הצער שמקודם דבו לא ישמח כלל. אבל השירה שאמרו משה וישראל אז לא היה עיקר שמחתם על זה שניצולו מיד המצריים רק עיקר שמחתם היה ע"ז שזכו להיותם הכלי חפץ אשר על ידם נתגדל כבודו יתברך ועל ידי הצלתם ממצריים נתפרסם שמו וכמו שאמרו בהתחלת השירה אשירה לה' כי גאה גאה. וא"כ הרי השירה נאמרה גם על השיעבוד הקדום כמו על הגאולה דאלמלא השיעבוד לא היה מקום להגאולה ושמחו בהשיעבוד הקדום כמו בהגאולה של עתה. וזהו שאמר באז חטאתי דמקודם התרעם על כובד השיעבוד ועכשיו אני אומר שירה באז פירושו דאני אומר השירה גם על אז דהיינו על השיעבוד הקדום כמו על הגאולה של עכשיו, וזהו שאה"כ בתהלים (קמ) אודך כי עניתי ותהי לי לישועה כי אני נותן לך הודיה על העיגוי הקודם דע"ז באה לי הישועה ונתקדש שמך ברכים על ידי ועל שניהם כאחד אני מודה לך ושניהם כאחד טובים:

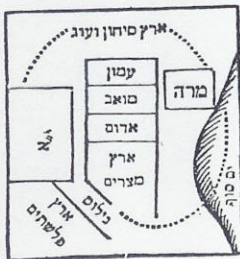
16

21

26

31

כשם שאנו עולין מלד זה (אמרו) כך מלרים עולין מלד אחר -
 יש לחשוב אך בני ישראל בלוחם הדור
 כ"כ מקטני אמנה סבברו סקר יעשה
 הקב"ה נסים למלרים להעבירם מתרסם
 לא"י ואומר ר' בשם ר' חזקוני רבי שמואל
 שיטבאל לא עברו הם לרחבו מלד זה
 לזה שא"כ היו ממהרים ללכת אל א"י
 אלא רעוה אחת עברו בים לאורך
 יימים עד שפטו למדבר ללד אחד כי לא
 היו יכולין ללכת מלד לז אס לא יעברו
 היסומלרים היו להם מימנס ומשמאלם
 לפיכך עברו הם רעוה אחת עד שפטו

הל ילדים, חלק אחד שלו וארבע חלקים של אחיהם שמתו, ולכן באמת כאן - כשהתורה מספרת לנו שהלכו דרך המדבר ים סוף - הוא המקום להודיע לנו שרק אחד מחמשה יצאו, מפני שזוהו אנו יודעים חסדם הגדול שעשו ישראל בלקחם כ"א אתו חמשה טפלא; וזוהי ג"כ הכוונה של התרגום ירושלמי שכתב, מזיינין בעובדא טבא סליקו בניי מארסא דמצרים, היינו המעשים טובים והחסד שעשו בהולכים עמהם כ"א חמשה טפלא, במדבר הגדול והנורא.

נמצא, שהדרש שדרש במכילתא וחמושים אחד מחמשה, ומה שתרגם יב"ע שלקחו עמהם כ"א חמשה טפלא, התרגום ירושלמי שפירש מזיינינים במעשים טובים, כולם עולים בקנה אחד, דהיינו מפני שיצאו רק חלק אחד מחמשה. לכן לקח עמו כ"א חמשה טפלא, חמש משפחות של ילדים, ואלו היו המעשים טובים שלהם שבהם יצאו בניי מזיינינים בצאתם ממצרים, מה שהולכו עמהם כ"א מספר גדול של ילדים שאינם שלהם, וגמלו בזה חסד עם בני אחיהם; וחכם אחד הוסיף, שאולי זה נכלל ג"כ במאמר הנביא (ירמ' ב): זכרתי לך, חסד נעורייך וגו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו שעל אף לכתך במדבר בארץ לא זרועה, בטחת בי ועשית ג"כ חסד וצדקה לקחת עמך אלו הילדים, וכ"ז מצד רוב בטחונך בי, זכרתי לך חסד נעורייך זה, ועל הענין הזה שייך הלשון, חסד נעורייך.

4
הכרחי קצת
זמא

וא"ש מה שאומרים על המלחמות שאנו חייבים לומר הודאה על החרות ג"כ, והטעם בזה כמש"כ הבית הלוי שס דגס ע"י החרה נגרס שנתגדל שם שמים ונתקדש שמו ברבים, יעו"ש.

5
סוף
כ"כ
-16

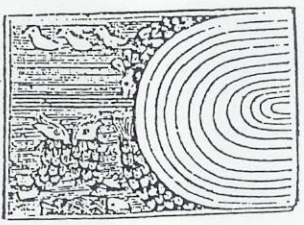
למדבר מלד אחד זה כשם שאנו עולין י"ן מלד זה ובאלו למדבר כך מלרים עולין מלד אחר מן המדבר וירדפו אחריו ושינו כי סבורים שלא יעברו המלרים בים אלא יבאו מלד אחר ובהי יבוא הא' לכתוב (במדבר נ) וישעו ממרה וגו' וישעו על ים סוף ואם עברו רוחב הים עד עבר הים מלד אחר הית' פגעו עוד בים וכי עברו לאחוריהם אלא ש"מ לאחר שנסעו בלוחם הים וילאו כמו כן לאורך הים לדרום מלרים שמלרים כמו כן לרוח דרומית של א"י קרוב לסוף דרומית ללד מערב ויילום מפסיק בין מלרים ובין א"י והים מלד דרומית של ארץ מלרים ממזרח למערב וגם סוף לחוף הים מלפני הים שהוא דרומית של מלרים ואה"כ ילאו לאחר שהלכו כהני גורן עגולה וילאו בלד נפשו שלהם שהיא דרומית של ארץ ארום ומזרחית של ארץ מלרים ואה"כ הלכו קלת ימים עד מרה ואת"כ היו ערין חל הים וכשהולכו ויכנס לא"י לא הולכו לעבר הים אלא סיבבו ארץ ארום וארץ מואב שהוא בדרומית של א"י ומזרחית של ארץ מלרים: אה"כ ומחלה עבסה - במלרים כתיב (שמות יד) שם מאות רכב בחור ובסיסרא כתיב (שופטים ד) חשע מאות רכב ואף על גב דכתיב (שמות יד) כל רכב מלרים לא קא תשיב אלא השרים" (של ארץ מלרים היה נחלה אחר השם מאות רכב ומלפני של סיסרא היו תלויים אחר החשע מאות רכב ברול ואם חיל חשכים בזה יותר מבזה אינו חושב.

2

(כב) ויבאו בני ישראל בתוך הים, לא שעברו בני ישראל את הים על דרך רוחבן כי ידוע שאין הים מפסיק בין ארץ מצרים ובין ארץ כנען, אלא לא היה צורך שיכנסו בו רק כדי שיכנס פרעה אחריהם ויטבע, ונכנסו בו בחצי עגול שהרי ממדבר איתם נכנסו לים⁶³ וממדבר איתם חזרו מן הים⁶⁴. בתוך הים, אפילו לא נכנסו בו רק חצי פרסה, קוראו תוך, כדכתיב: והאספסוף אשר בקרבו⁶⁵, והם לא היו באמצע המחנה.

6
תשובה

ולמה נכנסו ולמה יצאו? אלא בשביל המצרים, שיכנסו אחריהם בים ויטבעו.⁶ ועל אופן הליכתם של ישראל בים אמרו במכילתא⁹: עשרה נסים נעשו לישראל על הים, אחד מהם, שנעשה גזרים גזרים, שנאמר¹⁰: "לגזור ים סוף לגזרים, כי לעולם חסדר". וביאר בפרקי דרבי אלעזר¹¹ שהמים "נקפאו ונעשו לי"ב שבילים כנגד י"ב שבטים", שביל אחד לכל שבט, וכן בתרגום יונתן¹². והיו השבילים כתבנית הקשת. בספר ערבי נחל¹³ צייר את השבילים כך:

מזרח
מערב

מעטה יצא בעל ערבי נחל להסביר למה הסיר הקב"ה את "אופן מרכבותיו" של מצרים. כיון שנעשה הים י"ב שבילין וצורת קשת להם, נמצא כל שביל המקיף את חברו אורך מהשביל המוקף. והשביל הי"ב שהוא חיצוני לכולם, היה הארוך מכולם, והוא כפל כפליים מהשביל הראשון. לפי זה לא עלו השבטים מן הים בבת אחת, לפי שהולכי השביל הפנימי היתה דרכם קצרה ועלו ראשונים, והולכי השביל החיצוני לו, עלו אחריהם. והולכי השביל הי"ב החיצוני מכולם, עלו אחרונים.

7
ה'עון
ה'לכה
ה'ים

וכאן לכאורה קשה, הרי המצרים רדפו אחרי ישראל בכל שביל ושביל, נמצא שהמצרים שרדפו אחרי ישראל בשבילים הפנימיים שהיו קצרים, עלו מן הים קודם שיצאו ישראל מן השבילים החיצוניים שדרכם היתה ארוכה, ולפי זה בעוד ישראל בים, כבר היו מן המצרים שעלו ליבשה וניצלו, והרי הכתוב אומר: "לא נשאר בהם עד אחד"?

ביאר בעל ערבי נחל ואמר, זה הטעם שהסיר ה' את "אופן מרכבותיו" של מצרים וניהלם בכבודות, כדי שהמצרים שרדפו אחרי ישראל בשבילים הקצרים ישקעו ברפש וטיט, ולא יספיקו לעלות מן הים עד שיעלה אחרון שבישראל ההולך בשביל הי"ב הארוך, ואז ישיב עליהם את מי הים¹⁴.

(14) ומה שהסיר הקב"ה אופן אחד ולא את שני האופנים. ביאר בטור על התורה שם, שאם היה הקב"ה מסיר את שניהם, היתה המרכבה נגרת בקלות יותר ובהסרת אופן אחד, התנהלה המרכבה בכבודות ונוסעיה נופלים ומשתברים.

פרשת בשלח: [א] זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו (טו, ב). ופרשיי, לא אני תחילת הקדושה, אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה, ואלוקותו עלי מימי אבותי. כלומר, שלכל אדם מישראל שתי בחינות של קדושת ישראל, האחת מפאת הולדו לישראלית, והב' מפאת זה שקיבל אלוקותו ית' על עצמו [ודומיא דגר, שקיבל קדושת ישראל מפאת קבלתו על עצמו עול המצוות]. ומאי דקיי"ל בסנהדרין (מד.) דישראל אעיפ שחטא ישראל הוא, היינו בנוגע להך בחינה ראשונה של קדושת ישראל. ומאי דקיי"ל בחולין (דף ה) דמומר דינו כעכו"ם, היינו בנוגע לבחינה השני של קדושת ישראל, שצריכה לחול עליו מפאת קבלת אלקותו עליו בעצמו, ובדאי אם מורד בדי', ולא מקבלו כאלוק, תהיה חסרה אצלו בחינה זו של קדושת ישראל, ורק תהיה קיימת אצלו הבחינה הראשונה. וזוהי ג"כ כונת נוסחת התפילה בתחילת ברכת אבות דשמונה עשרה, אלקינו ואלקי אבותינו, כלי, שיש בידינו שתי הבחינות של קדושת ישראל, מצד קבלתנו עול אלקותו על עצמנו, וגם מצד שנולדנו לישראלים, וירשנו קדושת ישראל מהם. והנה הדין דמומר דינו כעכו"ם הוא לא דין אוניברסלי הנוהג בכל התורה כולה, אלא מוגבל הוא. ונבאה שהדבר תלוי בזה, איזו הן ההלכות התלויות בקדושת ישראל של עצמו, ואיזו הן ההלכות התלויות בקדושה המוחזקת ועומדת לו מאבותיו. [ועיין מזה בסי' על התשובה (עמ' קלב) בקשר לפרשיי עה"פ (בפי' ראה) כי עם קדוש אתה לדי' אלקיך ובך בחר די' וגו'.]

8
עפ
כ"ק
כ"פ

3

1 The Rav buttressed this assertion with a basic halakhic concept. Every day we recite two *berakhot* regarding the chosenness (*behirah*) of Israel. We bless God "...Who has not made me a gentile" (שלא עשני גוי), yet we also bless God, "...Who has chosen us from among the nations" (אשר בחר בנו מכל העמים). One of these *berakhot* seems superfluous. If we bless God for making us Jews, why repeat the assertion in another *berakhah* that He chose us from among the nations?

The answer is that we are "chosen" in two distinct ways. One aspect of our chosenness relates to being the progeny of Abraham, and it is this aspect for which we bless God for not having made us gentiles. There is, however, an additional *behirah*:

והייתם לי סגולה מכל העמים... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
 And you shall be for Me a treasure from among all the nations... and you shall be for Me a kingdom of priests and a holy nation (Exodus 19:5-6).

16 This *behirah* comes through the study of Torah. This "chosenness" involves a higher sanctification than is afforded through simple lineage.

By understanding the duality of our *kedushah*, we can explain a puzzling area of Jewish law. The halakhic status of a Jew who renounces his religion is complex: although his status as a Jew is compromised it does not entirely disappear. With regard to specific *halakhot*, an apostate Jew is considered no different from a non-Jew. For example, regarding the slaughter of animals or the writing of Torah scrolls, an apostate is considered to be a non-Jew: the meat would be considered non-kosher, and the Torah scroll could not be used. On the other hand, if he betroths a woman, his betrothal would be valid. How can we understand the hybrid nature of the *halakhot* concerning an apostate?

The answer is that the apostate Jew retains the sanctity afforded through his lineage -- a heritage that cannot be renounced, no matter what he does. The *kedushah* של אעשני גוי applies equally to the apostate as it does to the greatest of rabbis. However, the second *kedushah*, the one suggested by אשר בחר בנו מכל העמים, is dependent on the sanctity of the individual attainable only through *limud haTorah*. The apostate has renounced this second *kedushah*.

36 The *Keter Torah* sanctifies the individual through the imperative of "And you shall be for me a kingdom of priests and a holy nation." There is no limit to the *kedushah* that can be afforded to the individual through the *Keter Torah*. The *berakhah* of אשר בחר בנו מכל העמים is made on *Keter Torah* -- the *kedushat Yisrael* that grows with Torah knowledge.

1 כדי להשיב לשאלה זו עלינו לבחון עניין נוסף, והוא עניין קדושת-ישראל שנקבעה כעקרון הן בהלכה והן באגדה. קדושה זו שניים הם מקורותיה: ראשית, קדושת אבות, הבאה לנו כמורשה מדור דור, מאברהם אבינו ועד ימינו אלה. כמו התורה כך גם הקדושה נמסרת במסורה מדור לדור. שנית, קדושה עצמית בכל אדם ואדם מישראל. נוסף לקדושה שאדם מישראל מקבל בירושה מאבותיו, יש בו קדושה שהקב"ה מקדש בה כל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור. כאן אין הבדל בין תלמיד חכם לעם-הארץ, בין איש מידות לאיש פשוט, בין יהודי עובד ה' לבין יהודי

10
 כי קדושה
 P. 152-3

(4)

מגושם — כולם שווים בקדושת ישראל. רש"י בפירושו לתורה קבע כלל זה בצורה ברורה. על הפסוק (דברים יד, ב) "כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על-פני האדמה" אומר רש"י: "כי עם קדוש אתה — קדושת עצמך מאבותיך ועוד ובך לבחר ה'", כלומר שתי קדושות הן, אחת "קדושת עצמך מאבותיך" דהיינו, הקדושה שבאה לך בירושה. "ועוד ובך בחר ה'" — דהיינו, לכל יהודי יש לו קדושה עצמית משלו. שרשיהן של שתי הקדושות הללו נעוצות בשתי כריתות ברית שבין ה' וישראל עמו. בעצם שלוש הן, אלא שיש בהן או שתים שהן אחת, והן: כריתת הברית בחורב עם מקבלי התורה ובערבות מואב עם באי-הארץ (הברכות והקללות שבפרשת בחוקותי ובפרשת כי תבוא); ישראל נתקדש בבריתות אלו והקדושה הזאת עוברת אלינו בירושה מדור לדור. זוהי קדושת-אבות, או מה שרש"י קורא "קדושת עצמך מאבותיך". לשתי בריתות אלו — ברית שלישית, היא הברית הכתובה בפרשת נצבים, ברית זו לא נכרתה עם אותו דור בלבד, אלא גם עם כל הדורות ועם כל איש ישראל עד סוף כל הדורות, ככתוב (דברים כט, יג—יד): "ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת, כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום". מכאן נובעת קדושה מקורית, עצמית, של כל דור וכל יחיד בכל תקופה ותקופה. יש לנו איפוא קשר כפול עם רבוך-העולמים, הן כיחידים והן כזרע אבותינו.

(11) אע

16

(12) גל כו"ט

אכולא שירותא. פרוסה גדולה שיהיה די לו ללל הסעודה בשבת: רות...

(13) א

א"ר אבא ושבשת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ"ט לחם משנה כתיב א"ר אשי חזינא ליה לרב כהנא דננקיט תרתי ובצע חדא ר' זירא הוה בצע אכולא שירותא א"ל רבינא לרב אשי והא קא מתחזי כרעבתנותא אמר [ליה] כיון דכל יומא לא קעביד הכי והאידנא קא עביד לא מתחזי כרעבתנותא ר'...

על כל הככרות המונחות לפניו לאכול²⁵⁶, והא מחזי כרעבתנותא, והיינו נמי דאמר רב אשי בתר הכין²⁵⁷ כי הוינן בי רב כהנא²⁵⁸ הוה שקיל תרתי ובצע חדא. וכן פ"י רבי האיי גאון ז"ל וזה לשונו אי מברך איניש בשבתא אתרתי ובצע חדא כרב כהנא שפיר דמי, ואי בצע להו לתרויהו אפי"י²⁵⁹ לכולה שירותיה כר' זירא שפיר דמי.

רבי זירא בצע²⁵¹ אכוליה שירותיה. פ"י רש"י ז"ל²⁵² פרוסה גדולה שיהא די לו לכולה סעודה. ואינו מחזור בעיני, חדא דלא הוה ליה למימר אכולה שירותא אלא בצע כולה שירותא. ועוד דא"כ היכי פריך מחזי כרעבתנותא, אדרבה היינו עין יפה דעלה אמרו²⁵³ בעל הבית בוצע. ועוד דבר הלמד מענינו הוא דאמר ר' חייא²⁵⁴ צריך לבצוע על שתי ככרות. אלא ודאי הכי פירושו²⁵⁵ בצע

(18)

ב ימצנה לבצע בשבת (ו) פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה)

(15)

אע

(י) ובוצע וכי. שהרי לא נאמר לחם משנה אלא בלקיטה. ורש"י ואם מקפיד על ההוצאה, עושה שלש חלות גדולות ושלש קטנות ובכל סעודה בוצע אחת גדולה ואחת קטנה. והעולם נוהגין פהשלקן צרוין. כתב הפרי מגדים: אם אין לו בשבת פת ישראל כי אם פת אינם יהודים, מתר לאכל ממנו, ועין שם עוד:

(5)

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם" וגו'.

1 | הספירה והמנין מורים על חשיבותו וערכו של הדבר הספור והמנוי, כאותה שאמרו בהלכה: "דבר שבמנין אינו בטל"². דבר הנמכר במנין מורה על חשיבותו של הדבר, ולכך אין לו ביטול. וברש"י ריש במדבר: "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה".

ימיו ושנותיו של אדם צריכים להיות חשובים מאד אצל האדם, למען לא ייגע לריק ולא יוליד לבהלה. כל רגע יקר, באשר הוא הולך ולא ישוב. מה שעבר לבטלה, שוב אי אפשר להשיב. ולפיכך צריך הזמן להיות ספור ומנוי. "שֶׁבַע שָׁבוּעוֹת תְּמַיֵּמֶת תִּהְיֶינָה", וכבר פירשו כי שבע שבתות מסמלות את "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֶס" וגו'³. ולכן: "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם". שבע השבתות יהיו בספירה ובמנין.

11 | אבל יש ספירה ויש ספירה. הקופאי, למשל, של בית מסחר זר, אף הוא סופר ומונה את הכסף שבקופה, אבל אינה דומה הספירה שלו לספירתו של בעל הבית. בעל בית המסחר כשסופר, הוא יודע שזהו

רכושו, ואם הספירה מורה תוצאה חיובית הוא שמח, וכשהספירה היא בתוצאה שלילית הוא מצטער. מה שאין כן הקופאי, שאינו אלא פקיד, ואינו אלא עושה עבודה מיכנית בספירתו. לא לו השמחה ולא לו הצער, ואין הספירה נוגעת בעצם כלל אליו.

יכול אדם לספור את מנין ימיו ושנותיו כאותו פקיד זר, שלא לו נוגע הדבר. ולכן נאמר: "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם", ובגמרא: "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם", שתהא ספירה לכל אחד ואחד⁴. כל אחד ואחד צריך להרגיש שזוהי ספירה של בעל הבית, ספירה הנוגעת לו לעצמו, חשבון שלו ולא של מי שהוא אחר.

ספירה
ולמחצית

21